

Demokratiska friheter som religionsfrihet väger tyngre än svensk välfärd för flyktingar som tar sig till Sverige, tror välfärdsforskaren Andreas Bergh.

ANDREAS BERGH

Det vore en dålig idé att minska det svenska flyktingmottagandet. Människors vilja att röra sig har fört mänskligheten framåt, anser välfärdsforskaren Andreas Bergh. Och han tror inte alls att man flyr till Sverige för att leva på bidrag.

text JOHAN DELBY foto CHRISTIAN REHN

”Det är inte Försäkringskassan som lockar hit folk”

Han delar sin tid mellan Lunds universitet, där han är lektor och undervisar i nationalekonomi, och forskningsuppdraget hos Institutet för näringslivsforskning. Vi möter honom i tjänsterummet hos den privata stiftelsen på Östermalm i Stockholm.

Etiketten ”välfärdsforskare” har han hittat på själv.
– Det gjorde jag för att lättare få folk att förstå vad jag gör. Bortsett från att nationalekonomi låter ganska tråkigt så har folk en idé om att en sådan sysslar med nationens ekonomi. Men det handlar ju om samhällsekonomi i stort, det kan vara världens, kommunens eller hushållets, säger Andreas Bergh.
– Det jag sysslar med handlar inte så mycket om pengar som folk tenderar att tro, utan om hur vi får det bättre, det vill säga välfärd. Hur mår den svenska välfärdsstaten nu för tiden?

– Efter omständigheterna väl. Den har överlevt flera domedagar.
Tillsammans med IFN-kollegan Magnus Henrekson har Andreas Bergh i boken *Varför går det så bra för Sverige?* gett sin förklaring till vårt lands starka ställning.

– Att välfärdsstaten är så stark beror på att vi reformerat den. Om vi behållit alla skatter och regler som de såg ut runt 1980 så skulle Sverige ha varit i en betydligt sämre situation i dag, säger han.

I boken pekar Bergh och Henrekson på att Sveriges skattekvot under 1980-talets högkonjunktur var 56 procent. I dag har den minskat med ungefär tio procentenheter – det har fått positiva effekter för ekonomin, enligt författarna. Den offentliga sektorns storlek har krympt. Runt 1980 var Sverige en sluten och reglerad ekonomi. I dag är vi ett öppet, exportdrivet och konkurrensrikt land.

Andreas Bergh är en flitig debattör. Hans syns ofta på tidningarnas opinionssidor och skriver flitigt på sin blogg. På

senare tid har han inte minst engagerat sig i migrationsfrågor. Bland annat har han ställt frågan om huruvida man måste välja mellan fri rörlighet och en generell välfärd, eller om det går att kombinera.

– Rätten att komma hit och söka asyl är viktig. Jag tror inte att konflikten mellan fri rörlighet och generell välfärd är så stor som ibland görs gällande, säger Andreas Bergh.

Han pekar på att de dyra förmånerna i Sverige är starkt kopplade till en arbetsinsats.

– Man kan inte bara komma hit och säga att man vill ha hög pension, a-kassa och sjukpenning. Har du aldrig jobbat får du inte särskilt mycket.

Är du för en fri migration?
– På sikt tror jag att vi kan ha en mycket friare migration än vi har i dag, men då måste vi framför allt reformera vår arbetsmarknad. **Handlar det främst om att det borde vara lättare att få det första jobbet?**

– Ja, precis.
I klartext vill Andreas Bergh se lägre ingångslöner och ändrade villkor när det exempelvis gäller arbetstider.

Han pekar på att Sverige har gjort egna val när vi bestämt att många av de enkla jobben ska försvinna.

– Det lustiga är att vi importerar saker i stället. Sverige har en väldigt öppen ekonomi, vi exporterar varor till hela världen och vi importerar billiga t-shirts och elektronik som gjorts av människor med låga löner i fattiga länder.

– Men vi är ovilliga att reformera vår egen arbetsmarknad så att en sådan produktion skulle bli lönsam här. Det anser vi vara oacceptabelt och så hamnar folk i försörjningsstöd i stället.

Andreas Bergh anser att det inte är särskilt kontroversiellt bland ekonomer att peka på att Sverige har en väldigt sammanpressad lönestruktur. Men politiskt är det

inte troligt att ett krav på sänkta ingångslöner skulle vinna gehör.

Det räcker inte heller med någon enstaka åtgärd för att komma tillrätta med den höga arbetslösheten bland nyanlända, framhåller Andreas Bergh. Det behövs ett brett grepp.

I följd kom en utredning som föreslog att särskilda nystartzoner inrättas i utsatta bostadsområden i exempelvis Stockholm, Göteborg, Malmö och Södertälje. Företag som etablerar sig där skulle enligt förslaget få en kraftigt sänkt arbetsgivaravgift.

Andreas Bergh ledde en ”skuggutredning” om frågan för tankesmedjan Fores med sju forskare och samhällsdebattörer. De kom fram till att nystartzoner inte är en bra idé.

– Problemet är inte att människor i utsatta områden inte får jobb nära sin bostad. Problemet är att de inte får jobb över huvud taget.

Bland förslagen från skuggutredningen fanns en förstärkt socioekonomisk pott i skolpengen och stickprov vid anställningsintervjuer för att motverka diskriminering.

– Det finns forskare som testat att skicka identiska jobbansökningar med svenska respektive utländskt klingande efternamn och funnit att det förekommer viss diskriminering av utlandsfödda. DO skulle göra sådana stickprov.

Många kommuner, inte minst de som tagit emot många flyktingar som har svårt att komma in på arbetsmarknaden, framhåller att deras utgifter för försörjningsstöd är en tung börda.

Men Andreas Bergh pekar på att kostnaderna för försörjningsstöd nationellt inte är så höga, även om det kan vara tungt för enskilda kommuner. 2011 var prislappen 11,2 miljarder kronor. Som en jämförelse kostade sjukpenningen det dubbla i fjol.

– Och försörjningsstödet går ju till människor som använder det i Sverige. Det blir en kostnad för kommunen, men ofta bor ju personerna hos ett kommunalt bostadsföretag, så hyran går in där.

– Det viktiga är den så kallade alternativkostnaden som uppstår för att de här männis-

korna inte kommer i arbete. Det är en jättekostnad. Det skulle kunna ge stora skatteintäkter.

– Jag menar att migrationen skulle bli väldigt samhällsekonomiskt lönsam om frågan om sysselsättning kunde lösas.

Är det en viktig uppgift för dig som välfärdsforskare att kunna peka på ekonomiska argument för flyktingmottagandet?

– Jag tror att nationalekonomer har bidragit med två typer av kunskap. Det ena är att just nu har mottagandet varit en minusaffär för den svenska offentliga sektorn och i synnerhet kommunerna eftersom de ska betala försörjningsstödet.

– Men samtidigt finns det mycket forskning som visar att om vi avskaffar hindren för rörlighet i världen så skulle vi samhällsekonomiskt kunna vinna mycket på det.

Tror du det går att minska främlingsfientligheten genom att med ekonomiska argument visa att flyktingmottagandet kan fungera?

– Det är en väldigt bra fråga. Den har jag inget svar på. Men jag är inte alls säker på att det funkar. Jag kan tänka mig att främlingsfientlighet har andra grunder än en ekonomisk kalkyl.

Varför vill du ha en generös flyktingpolitik?

– Jag skulle känna mig obehövlig om att vi bygger upp en välfärdsstat som bygger på att vi med våld håller folk borta från den. Det är mitt personliga motiv. Det är ju människors nyfikenhet och vilja att röra sig över jorden som har tagit oss dit där vi är i dag. Jag ser inte att vi långsiktigt kan eller bör hindra detta.

Andreas Bergh tror att den svenska självbildningen är att Sverige är ett av de bästa länderna att fly till. Men han pekar på att exempelvis USA, Storbritannien och Irland är bättre länder för flyktingar eftersom chanserna där är större att få jobb.

– Men att vi exempelvis har religionsfrihet är viktigt. Många tycks tro att folk kommer hit på grund av välfärdsstaten, men om du ser vad de flyr från och till så tror jag inte att det är Försäkringskassan som lockar folk hit. ■

TENNIS FÖR HELA SLANTEN

NAMN: Andreas Bergh.
ÅLDER: 39 år.

BOR: I Västra hamnen i Malmö och vid Odenplan i Stockholm.

FAMILJ: Sambo i Stockholm.

FRITID: Spelar tennis och tittar på tennis.

I VILKET LAND SKULLE DU SÖKA ASYL OM DU VAR TVUNGEN ATT LÄMNA SVERIGE? USA.

